

קבלת מצוות בגיור

פסיקת ההלכה בחובת קבלת המצוות בגיור

הרב אפרים ולץ

לאחר שביררנו את עמדות הראשונים השונות בעניין קבלת המצוות בגיור ניגש לעסוק בפסיקת ההלכה ביחס לחובה לקבל מצוות בעת הגיור. בפרק זה נחתום את היסודות העקרוניים ביחס לשאלה זו וזה יאפשר לנו לגשת ולדון במקרי קצה שונים הקשורים בקבלת המצוות, כגון קבלת מצוות חלקית, גיור ממניע זר, גיור קטנים ועוד. כמו בדברי הרמב"ם שראינו בפרקים הקודמים, גם בפסיקת השו"ע (יורה דעה רסח) ישנן אמירות שונות הנראות כסותרות זו את זו, ונחלקו הפוסקים בביאור דבריו.

בסעיף ג דן השו"ע בשאלה איזה שלב מהליך הגיור חייב להיות בפני בית הדין, ופסק בסתם כדעת תוספות שקבלת המצוות צריכה להיות בפני בית הדין, והוסיף את דעת הרמב"ם והרי"ף שישנה חובה בנוכחות בית דין בטבילה ובמילה:

כל ענייני הגר, בין להודיעו המצוות לקבלם בין המילה בין הטבילה, צריך שיהיו בג' הכשרים לדון [...] מיהו דוקא לכתחלה, אבל בדיעבד אם לא מל או טבל אלא בפני ב' ובליה, אפילו לא טבל לשם גרות, אלא איש שטבל לקריו ואשה שטבלה לנדתה, הוי גר ומותר בישראלית.
חוץ מקבלת המצוות שמעכבת אם אינה ביום ובשלה.

ולהרי"ף ולהרמב"ם, אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים או בלילה, מעכב.

(שולחן ערוך יורה דעה רסח, ג)

מתוך דברי השו"ע כאן ברור שגיור מחויב הוא בקבלת המצוות, ונראה אפילו שהוא מוגדר כ'מעשה' מובחן משל עצמו.

בהמשך הסימן (יב) פוסק השו"ע כרמב"ם לגבי מי שלא בדקו אחריו ולא הודיעוהו המצוות שגורו חל:

כשיבא הגר להתגייר, בודקים אחריו שמא בגלל ממון [...] **ואם לא בדקו אחריו, או שלא הודיעוהו שכר המצוות ועונשן, ומל וטבל בפני ג' הדיוטות, ה"ז גר אפי' נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל העובדי כוכבים, וחוששים לו עד שתתברר צדקתו;** ואפילו חזר ועבד עבודת כוכבים, הרי הוא כישראל מומר שקדושיו קדושין.

(שולחן ערוך יורה דעה רסח, יב)

¹ ראה באר היטב שצריך לומר רמב"ן.

נחלקו האחרונים כיצד ליישב את פסיקות השו"ע השונות, והאם לדעתו קבלת מצוות מעכבת בגיור. בעל החמדת שלמה הסביר שלדעת השו"ע אין שלב מיוחד של קבלת מצוות, אך מאידך גיסא ברור שכל התהליך כולו חייב להתרחש על רקע קבלה כזו:

ואף שמשון השו"ע שהעתיק דברי הרמב"ם משמע דהודעת קצת מצוות מעכב, מ"מ נראה לי דלאו דווקא, ועיקר אתי לאורויי דלאחר קבלת המצוות מהני טבילה בינו לבין עצמו. ומ"מ מוכח להדיא דקבלת מצוות מעכב.

(חמדת שלמה יורה דעה כט)

החמדת שלמה סומך דבריו גם על דיוק בדברי הרמב"ם לפיו לכתחילה יש לקבל מצוות ולטבול בפני ב"ד, אך בדיעבד מועילה גם טבילה בלבד מפני שעצם הגיור הוא קבלת מצוות:

והנה, הרמב"ם נקט "גר שטבל בינו לבין עצמו ונתגייר בינו לבין עצמו", וצריך לפרש כוונתו עמ"ש 'נתגייר בינו לבין עצמו' - מהו ענין הגירות? וצ"ל **דעיקר הגירות הוא שעזב עמו וא-להיו ובא להסתופף תחת כנפי השכינה** וקבל עליו דת ישראל להיכנס בקהל ה', ועל זה נופל לשון גירות.

וממילא משמע דאם לא היה רק אחד מהם בלא בית דין, מהני בדיעבד דטבילה לחוד מהני, **דטבילה הוי ממילא קבלת המצוות** כיוון שטבל לשם גירות.

(שם)

לאור זה מסביר החמדת שלמה (יו"ד ל) שיש לחלק בדברי הרמב"ם והשו"ע בין הודעת המצוות ובין **קבלתן** - הודעת המצוות מחויבת לכתחילה אך אינה מעכבת את הגירות, בעוד שקבלת המצוות מעכבת אף בדיעבד. כך כתב גם בעל השרידי אש²:

אך לדעתי נראה פשוט וברור דאין כאן קושיה כלל. **דקבלת המצוות הוא שמקבל עליו בסתם לכנוס בדת ישראל**, ולעשות כלל התורה והמצווה. והודעת המצוות הוא שיודיעו **לו איכות וחומרות המצווה** [...] על זה כתב שפיר שאין הודעת המצוות מעכבת. ורבנו הגדול בשולחנו הטהור ביאר להדיא "הודעת שכר המצוות ועונשן", אבל לעולם **קבלת המצוות** דהיינו שרוצה לכנוס בדת יהודית פשיטא שצריך. כן נראה לי פשוט וברור **דהודעת המצוות וקבלת המצוות שני עניינים הם**³.

(שרידי אש ב, עה)

נראה שניתן לדייק חלוקה מעין זו גם בדברי הרמב"ם, כאשר הוא מדבר על שחרור העבד המלווה בגיור:

² עמד בראש בית המדרש לרבנים עד השואה, ולאחריה בעיר מונטרה בשוויץ.
³ זהר ושגיא (גיור וזהות יהודית: עיון ביסודות ההלכה, ירושלים תשנ"ה, עמ' 160-164) הבינו בדברי החמדת שלמה שקבלת המצוות שהרמב"ם והשו"ע מדברים בה היא בעצם "קבלת גירות", ואין צורך בקבלת מצוות ממש. אכן מדבריו ברור שאין צורך בקבלת מצוות פורמלית באופן מפורט, אך עם כל זה ברור שלדעתו תוכן הגיור הוא קבלת התורה והמצוות ולא כל דבר אחר. אם כן, גיור שמראש איננו גיור דתי חוטא למהות הגיור.

כשישתחרר העבד צריך טבילה אחרת בפני שלשה ביום שבו תיגמר גירותו ויהיה כישראל,
ואין צריך לקבל עליו מצות ולהודיעו עיקרי הדת שכבר הודיעוהו כשטבל לשם עבדות.

(רמב"ם איסורי ביאה יג, יב)

בדרך מעט שונה הלך הבית מאיר (על סימן זה בשו"ע). הוא אמנם סבור שקבלת מצוות אינה מעשה ממעשי הגיור⁴.
עם כל זה, הוא מסכים ששיטת השו"ע (ע"פ תוספות) היא שהודעת המצוות מעכבת. ביחס להלכה יב' הוא מדייק
שהשו"ע הוסיף על דברי הרמב"ם את מוטיב השכר, ולכך לדעתו השו"ע פסק רק שהודעת "שכר המצוות" אינו
מעכב בגיור:

ואולי י"ל שהב"י מפרש שאך לא הודיעו שכר ועונש המצוות, ומ"מ היה בה קבלת מצות.

(בית מאיר יורה דעה רסב)

דברים דומים לדברי הבית מאיר כתב גם ר' שלמה קלוגר, אשר לדעתו קבלת המצוות כפעולה בתהליך הגיור
היא מדרבנן בלבד:

וגם מה שכתב כבודו דלפי דברינו גם המילה אינו עיקר רק הקבלת עול מצוות, זה טעות
גמור – דקבלת המצוות הוא רק מכשיר. ועיקר הגירות הוא המילה והטבילה. דתדע דקבלת
עול מצווה בלי מילה וטבילה אינו כלום. ולהיפוך, אם מל וטבל לשם גירות, אף שלא קיבל
עול מצוות תחילה, הוא גר מן התורה בודאי, **דקבלת עול מצוות תחילה היא רק דרבנן.**

(טוב טעם ודעת תליתא ח"ב קיא)

גם בדבריו ההקשר הברור הוא הדיון בשאלה איזה מעשים מעכבים אם נעשו בלילה. לדעתו קבלת המצוות אינה
מעכבת כי אינה מהווה 'מעשה' אלא מדרבנן. כפי שהעמדנו בבית מאיר, גם כאן מסתבר לומר שצריך תודעה של

⁴ הבית מאיר (תשובה יב) דחה את עמדת החמדת שלמה וכתב שקבלת המצוות איננה מעשה מוכרח בהליך הגיור: "הודעת
מצוות וקבלתם אינם עיקר הגירות, כי ידוע לגמרא מסברא דצריך עכ"פ **מעשה קדושה בגופו**... ותור [תוכן] הקבלת
מצוות שמקבל עליו המילה והטבילה. ומפני שמקבל עליו המעשה קדושה שבגופו, די אם הוא בשלושה, אף כי נעשה אח"כ
בינו לבין עצמו". אמנם, כאמור, למעשה הבית מאיר מודה שזו אינה עמדת השו"ע והוא נותר בצ"ע ביחס לקושייתו.
זהר ושגיאה הבינו שהבית מאיר מתייחס לקבלת המצוות כאל קבלת גירות. כך אכן משמע בדבריו- "ותור [תוכן] הקבלת
מצוות שמקבל עליו המילה והטבילה". אמנם נראה יותר שאין הבדל מהותי כל כך בין החמדת שלמה לבית מאיר, ושני
הפוסקים הללו מדברים במישורים שונים. הבית מאיר מוציא מן התפיסה של "קבלת מצוות" כשלב מעשי בגירות, אך גם הוא
מודה בכך שהסכמה כזו צריכה להיות קיימת. הדגש שלו הוא שמעשי הגיור המעכבים יכולים להיות רק המילה והטבילה.
החמדת שלמה לעומתו נותן לקבלת המצוות מקום יותר מרכזי בתהליך, אך גם אצלו נראה שאין זה מעשה ממש, לפחות
לא בדיעבד.

הרב יעקב אריאל כתב דברים דומים בביאור שיטת הבית מאיר: "אולם גם דבריו, שכאילו תיתכן גירות ללא תורה ומצוות
כלל ועיקר, אינם מובנים - הרי הוא מדבר מפורשות על "קדושה שבגופו", שהוא נעשה מגוי ליהודי קדוש, ובהכרח התורה
והמצוות הן המקדשות! על כרחך, יש בכך דמיון לקנין: **כשם שעיקרו של הקנין הוא גמירות הדעת, וללא מעשה קנין אין
גמירות דעת, כך גם בגיור - קבלת מצוות ללא טבילה**, כמוה כרצון לקנות ללא מעשה קנין. הטבילה היא הגומרת, כי רק
על ידה הוא מתקדש בקדושת היהדות. כיון שכך, לדעת בעל בית-מאיר יש צורך בבי"ד דוקא בגמר הדבר, בטבילה, או
לפחות כשהוא מקבל בפני בי"ד לטבול (כמש"כ הרמב"ן והנמו"י, שקבלה בבי"ד לטבול מועילה), כי ע"י כך הטבילה נעשתה
על דעת בי"ד. **אולם ברור כשמש שטבילה פירושה, גם לדעתו, מעשה המבטא את גמר ההחלטה להתנהג כישראל
לכל דבר ע"י קבלת תורה ומצוות כהלכה**".

קבלת מצוות גם אם אין 'מעשה' כזה. כמו כן יוצא מדבריו חומרא ביחס לבית מאיר, שמדרבנן יש לכתחילה חובה לקבל מצוות בפירוש.

מקור נוסף, שנראה כמצמצם את קבלת המצוות בגיור נמצא בתשובת מלמד להועיל. הרד"צ הופמן⁵ דן במקרה קשה של אישה הנשואה לכהן ויש להם ילדים, וישנו חשש שתשתגע אם לא תתגייר. הוא קובע שכל עניין קבלת המצוות הוא בשביל הגר – שידע למה הוא נכנס, אך לגבי עצם הגיור אין לזה משמעות הלכתית:

גם יש לומר דדווקא אם מקבלים הגר משום תקנה דידיה, צריכים לומר לו או תקבל כל התורה כולה או תישאר נכרי כמו שהיית עד עתה, שהנכרי אין לו עונש אם אינו מקיים המצוות. אבל אם **אנו מגיירים אותו משום תקנתא דישראל ודאי מוטב שתתגייר** ולא יופסד זרע ישראל ולא יתחייב ישראל כרת על ידה.

(מלמד להועיל ג, ח)

חובה לציין שיש כאן מקום להתלבטות עד כמה הרב הופמן עצמו סבר שגיור מעין זה אפשרי במקרים שאינם בעלי רמת סיכון ומורכבות גבוהה.

המקור המקל ביותר שמצאנו ביחס לקבלת מצוות מופיע אצל הרב עוזיאל⁶ שכותב כי גם אם ברור שהגר לא יקיים את כל המצוות כולן הרי הוא גר:

תדע עוד, שהרי בגוי הבא להתגייר מודיעים אותו עיקרי הדת שהוא יחוד ה' ואיסור ע"ז, ומאריכין עמו בדבר זה, ואלו בקבלת המצוות מודיעין אותו מקצת מצות קלות וחמורות, ומודיעין אותו מקצת עונשים של מצות שאומרים לו: קודם שבאת למדה זו אכלת חלב אי אתה ענוש כרת וכו', ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו להודיעו כל דקדוקי עונשין וכו', דשמא כוונתו לשמים. **מכאן מפורש יוצא שאין דורשין ממנו לקיים המצות, ואף לא צריך שבת דין ידעו שיקיים אותן**, דאל"כ לא יתקבלו גרים בישראל, דמי יערוב שגוי זה יהיה נאמן לכל מצות התורה, אלא מה שמודיעין לו מקצת מצות הוא כדי שאם ירצה יפרוש וכו' שלא יוכל לומר אח"כ אילו ידעתי לא הייתי מתגייר, וזהו לכתחלה, אבל בדיעבד אם לא הודיעוהו אינו מעכב.

מכל האמור למדנו: שאין תנאי קיום המצות מעכב את הגרות אפילו לכתחלה.

[...] מכל האמור ומדובר תורה יוצאה **שמותר ומצוה לקבל גרים וגיורות אעפ"י שידוע לנו שלא יקיימו כל המצות, משום שסופם יבואו לידי קיומם** ומצווים אנו לפתוח להם פתח כזה, ואם לא יקיימו את המצות הם ישאו את עונם ואנו נקיים.

(משפטי עוזיאל חלק ז, סימן סה)

⁵ ראש בית המדרש לרבנים בברלין, תלמידו של הרב עזריאל הילדיסהיימר.

⁶ לאחר מלחמת העולם הראשונה שימש כרבה של סלוניקי ושל תל אביב ויפו, ובשנת תרצ"ו התמנה לראשון לציון בארץ ישראל.

יושם לב לכך, שהרב עוזיאל אמנם אינו מצריך שיקיים כל המצוות, אך על עיקרי האמונה הוא דווקא שם דגש מיוחד. דהיינו, אין כאן גיור לאומי או חברתי בלבד, אלא גיור דתי ואמוני שמודע לקושי של הגר בקיום המצוות, בוודאי כאשר החברה שהוא נכנס אליה אינה שומרת מצוות. בנוסף, הרב עוזיאל רואה בגיור את נקודת הפתיחה בקיום המצוות של הגר, שגם אם הוא חלול כעת יש לקוות ולצפות שבהמשך "יבוא לידי קיומם".

בהשלמה לעמדתו של הרב עוזיאל ישנה חובה לצטט כאן את דבריו בתשובה העוקבת ביחס למהות הגיור שכל עניינה המהפך הרוחני שהגר אמור לעבור וקבלת עול התורה והמצוות:

התנאים המעשיים הקודמים לגרות הם מילה וטבילה בפני בית דין של שלשה רבנים. אבל למעשים אלה קודמים שני תנאים יסודיים שהם עיקר הגרות, והם:

א) **גישתו של המתגייר לשם קבלת עול תורה ומצות ולא לשום כוונה או נטיה אחרת**, או במלים אחרות: לשם גרות נקיה וטהורה. לשם כך צריך שבית דין הנזקקים לקבלת הגר יבדקו עד כמה שאפשר לדעת כוונתו הטהורה לשם המתגייר.

ב) צריכים להודיעו לפני המילה ולפני הטבילה קצת מצות יסודיות ענשן ושכרן, להודיעו על מצבה ומלחמת קיומה של היהדות ועל חובתו של כל הנספחים אליה להיות מוכן להקריב נפשו על אהבתה. ולקדש שם שמים ושם ישראל בכל הליכות חייו.

ורק אחרי הודעה זאת וקבלתה מצד המתגייר נגשים בית דין אל מעשה המילה והטבילה שהן צריכות להיות לשם גרות.

[...] **הגרות הפורמאלית שאין בה אלא שנוי השם גרידא אינה רצויה ואינה קיימת לעשות את המתגייר לאיש מישראל לשום דבר.** כי תורת ישראל היא תורת הלב והמחשבה והמעשה ולא תורה צירימוניאלית שאין בה לבביות ומחשבה.

(משפטי עוזיאל חלק ז, סימן 10)

מסתבר שדברי הרב עוזיאל מתאימים יותר לקהילה שבה המתגייר יהיה מחובר בצורה כזו או אחרת לקהילה היהודית, שליבה הוא התורה, ויש תקווה וסיכוי לכך שיתחזק בתורה ומצוות. אך אנו למדים מדבריו שהגיור לא חייב להיות השלב האחרון בתפנית הרוחנית של המתגייר, ויתכן שהוא דווקא יהווה שלב התחלתי בדרך למהפך אותו הגר אמור לעבור.

עמדה זו של הרב עוזיאל עקבית בתשובות שונות, והיא מדיניות קבועה שהוא אימץ לנוכח מה שנראה בעיניו כמשבר עמוק של נישואי תערובת. הרב עוזיאל רואה בנישואים אלו סכנה עמוקה מאד, וכפי שנראה בהמשך במושג שהוא ייסד, "זרע ישראל", הוא חש אחריות לילדים שנולדים מקשר זה⁷:

ואדם מישראל שננטמע או שנדחה מישראל נהפך לאויב ישראל בנפש, כמו שההיסטוריה מעידה על זה בהרבה מקרים והרבה דורות, וגם אם לא נחוש ונאמר ילך החבל אחרי הדלי,

⁷ הרב עוזיאל העדיף להקל בגיור הגויה, למרות שהאיסור ביחס לחיים וחתנות עם גויה הוא לכל היותר לאו מן התורה אם לא פחות מכך.

מכל מקום לבניהם ודאי שאנו חייבים לקרובם, לא מבעיא אם הם בני ישראלית שבניה הם ישראלים גמורים, אלא **אפילו אם הם בני גוייה הרי מזרע ישראל המה**, ואלה הם בבחינת צאן אובדות, וירא אנכי שאם נדחה אותם לגמרי על ידי זה שלא נקבל את הוריהם לגרות נתבע לדין ויאמר עלינו: "ואת הנדחת לא השיבותם ואת האובדת לא בקשתם" (יחזקאל לד,ד), וגדולה היא תוכחה זאת מאותה התוכחה של קבלת גרים (יו"ד סי' רס"ח סעיף י"ב), ועל כגון זה נאמר: הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה (אבות פ"ב מ"א). מטעם זה הנני אומר מוטב לנו שלא נסור מדברי רבותינו שמסרו הלכה זאת לפי ראות עיני הדיינים שכוונתם לשם שמים.

(שם סה)

אל מול תשובות אלו, יש לציין שעמדת רוב מוחלט של הפוסקים האחרונים היא שיש חובה גמורה ביחס לקבלת מצוות בגיור, כאשר לחלק גדול מהם, בניגוד למה שנראה כעולה מדברי הרמב"ם, קבלת המצוות היא מעשה ממשי בתהליך הגיור.

כך היא דעתו של הרב קוק שהמליץ לבני ארגנטינה לשלוח את גיריהם לגיור בארץ:

אבל כשלא נתגיירו לגמרי, דהיינו בלא קיום המצות ושמירתן, וגם הכונה היתה בלתי הוגנת, **אז הם גרועים מסתם גרי אריות** [...] ובלשון התוס' דחולין שם שלא נתגיירו לגמרי, ומשמע דלאו דוקא עבודה זרה, אלא כל שלא מקיימים מצות, וגם המחשבה היתה שלא כראוי, אז אין כאן גירות כלל. ולשון הרמב"ם והשו"ע בסי' רס"ח בנתגייר בשביל דבר: וחוששים לו עד שתתברר צדקותו מבואר, שאם רואין שאינו מתנהג בדת ישראל, והגירות היתה בשביל איזה דבר, אין זו גירות גמורה.

ע"כ יפה עשו כת"ר ורבנן קדישי, המחזקים את ידו, שגדרו גדר במדינתם, ששם הפרוץ מרובה, ורבו גיוריות כאלה שאינם אלא לפנים, שלא לקבל גרים כלל, ומי שרוצה באמת להתדבק בקדושת ישראל, שיבא לעיר קודשנו ותפארתנו ירושלים ת"ו, שיחקרו אחריו יפה בבי דינא רבא, באופן שלא יהי' שום משא פנים בדבר לקבל כ"א אלה **שנהי' בטוחים בהם שמתגיירים לש"ש ושישמרו לעשות את כל דברי התורה**, אחר שיתחייבו בה בעברם בברית השי"ת ע"י הגירות ויכנסו באמת תחת כנפי השכינה.

(דעת כהן קנד)

כך כתב גם האגרות משה:

במה שנסתפק כת"ר"ה אם גר שלא קבל עליו מצות אם נחשב גר, פשוט וברור שאינו גר כלל אף בדיעבד וכן הורה אבא מארי הגאון זצלה"ה הלכה למעשה בסטראבין בעובדא כזו שאינו גר כלל בין לקולא בין לחומרא שקבלת מצות בגר מעכב כדאיתא ביו"ד סי' רס"ח סעי' ג'. **ואף אם אמר בפיו שמקבל מצות אם אנן סהדי שאינו מקבל עליו באמת אינו כלום.**

(אגרות משה יורה דעה א, קנז)

דוגמה נוספת למשל אנו מוצאים אצל הרב עזריאל הילדיסהיימר⁸ אשר נשאל על ידי אחד הרבנים בדבר נערה שהרתה לגוי, ואביה רוצה שהגוי יתגייר כדי לאשר לה להינשא עימו, אך ברור שאין לו כוונה לקיים מצוות:

תשובה. שאלתו היא משאלות הקשות שבזמן הזה ובאמת נראה כתלוי בשיקול הדעת אשר אין להחליט בה הוראה חלוטה. **אכן כאן שאנו יודעים בבירור שהמתגייר יתפוס בכל דרכיו הקודמים ויהי' מחלל שבת ויתנהג כדרך כל המתפרצים הפורקים עול התורה, והמצוה קטון וגדול שם הוא לבזותו ולהקל נגדו ואחריות הב"ד המגיירים אותו על כל הבא על ידו, בזה ביודעים ומכירים סוף מעשה במחשבה תחלה בודאי אנו מחוייבים להעמיד הדין על תלו ולסלק עצמנו מזה** ואם ילך אבי הבעולה לרב אחר שמגייר אותו כמשחל בינייתא מחלבא ואולי גם בגירות בטל ומבוטל בלי קבלת עול מצות וטבילה מי יאמר לו מה נעשה, אנו את נפשינו הצלנו ולא מסרנו בת ישראל, אשר אין מן הנמנע שתנשא עוד ליהודי כשר בכל וכל או רק לחצאין, לגוי גדול בגירותו כמו בגיותו, וע"כ ידי אל תהי' בו חלילה וחלילה!

(שו"ת ר' עזריאל הילדיסהיימר א, רלד)

דוגמה נוספת בתשובתו של הרב יעקב מרדכי ברייש⁹ השולל את האפשרות להחשיב גיור לאומי כגיור ללא הממד הדתי שבו:

ואני אשתומם מאד על המראה - כי הרבנים היושבים בערי הפריצות במערב אירופא אין יכולים לרמאות את עצמן באשר יודעים בטוב, אשר רובא דרובא גרים כאלו, הם אשר נדבקו בפשם בישראל להתחתן ורוב הישראלים הללו הם פושעים ואין רוצים כלל לידע מיהדות כשרות שבת נדה, כל המצות הם עליהם למעמסה, והם רק יהודי לאומי, ויודעים בטח אשר גם הנכרית אשר למראית עין מתגיירת, לא תתנהג כלל בשום יהדות, כיון שגם בעלה היהודי הלאומי אינו יודע כלל מזה. וא"כ באופן כזה הדבר פשוט אצלי, אשר **אף בדיעבד לא הוי כלל גירות כיון דקבלת עול מצות היא מהדברים דמעכבים אף בדיעבד**, ובני"ד אנו יודעים בטח אף בשעת גירות שאין כוונתם להתגייר לגמרי, כיון שגם החלק השני, זה היהודי, מתלוצץ מכל ואינו רק יהודי לאומי, ומכל שכן שכלתו הנכרית הבאת להתגייר. ואף אם נאמין לה שכוונתה אמת להיות יהודית, לכל היותר כוונתה להיות לאומית בלי שבת נדה ושאר מצות כמו בעלה. וגירות כזו אף בדיעבד לא מהני

(חלקת יעקב יורה דעה קנ)

נסכם את עמדה זו המחייבת קבלת מצוות בגיור בדבריו החריפים של החזו"א:

ונראה **דעניין גירות אינו אלא למאמין ביסודו שציווה ה' את ישראל חוקים ומשפטים ע"י נביאו, והבדלים מכל העמים**, ומסר להם כי יכולים לקבל גרים מכל העמים ע"י מילה וטבילה וקבלה. והנה, נכנס בזה לתורת עם הישראלי לכל דורותיו עד העולם. אבל אם אינו

⁸ מייסד בית המדרש לרבנים ורב קהילה בברלין בסוף המאה ה-19.

⁹ רב באוקראינה וגרמניה עד השואה, ולאחריה רב ואב"ד הקהילה החרדית "אגודת אחים" בציריך.

כל הזכויות שמורות ©

מאמין בכל זאת, אלא שמקבל עליו להתנהג ע"פ חוקי התורה מפני שהנהגה זאת מיטיבה אותו או מצלת אותו מן ההיזק, אין זה קבלת גירות.

(חזון איש יורה דעה קיט, ב)

החזו"א לא מסתפק בקבלת מצוות 'תפקודית', ורואה את עניין קבלת המצוות עד כהצהרת 'אמונה' ממש (אולי כך קרא ברמב"ם פרק יד)¹⁰.

לסיכומם של דברים ניתן לומר כלל הפוסקים כולם סבורים כי ישנו קשר מהותי וזהות בין הגיור ובין קבלת המצוות של הגר, הפוסקים נחלקו ביניהם בשאלה עד כמה קבלת המצוות נעשית כמעשה ממשי כחלק מהליך הגיור, או שהיא מהווה רק את הרקע שלו. מתוך הדברים עולה שגם לפי עמדתו המרחיבה מאד של הרב עוזיאל שהקל בדבר, נראה שקולא זו אפשרית כל עוד יש הנחה סבירה להניח שהגר יתקרב לתורה ולמצוות במהלך חייו, אך גיור שאין לו דבר עם קיום מצוות ואין כל תכלית בה הגר יתקרב לשמירתו, נראה שאינו גיור לדעת כלל הפוסקים. כאמור, בפרקים הבאים נעסוק במקרים בהם היתה קבלת מצוות חלקית, תהליכית, מעורבת עם מניע זר וכדו', ושם יבואו לידי ביטוי ההבדלים בין עמדות הבסיס השונות בין פוסקים אלו.

¹⁰ יש מקום להסתפק בדעתו של החזו"א מה יהיה הדין בדיעבד אם קיבל מצוות ללא 'אמונה'. בכל אופן נראה יותר בדעתו שגם אם לא נפסול גירות אצל מקבל המצוות בכל מקרה, הרי ש'באמת' אין הוא גר. שהרי ניכר מתוך דבריו התפיסה הניסית של הגיור, לפיה יש דרך שבה נתן ה' להתגייר ואם חסר ממנה דבר הרי שהגירות לא 'מתרחשת'. וצריך עוד עיון בזה.